

Statistikanõukogu nõupidamine

11.04.2024

virtuaalne

Päevakord

1. Statistikaameti 2023. a aastaaruanne (nõukogule teadmiseks).
2. Statistikanõukogu 2023.a aastaaruanne (kinnitamise tähtaeg 30.04.2024).
3. Ülevaade Euroopa statistikamääruse 223/2009 menetluse käigust ja mõjust Eesti statistikasüsteemile
4. ESGAB'i 2023 raporti ülevaade (külalisesineja Priit Potisepp)
5. Muud küsimused

**PP1. Statistikaameti 2023. a aastaaruanne
(nõukogule teadmiseks)**

Statistikaameti 2023. a aastaaruanne

- Arutelu aluseks on Statistikaameti 2023. aasta aruanne, mis on kättesaadav [siin](#)

**PP2. Statistikanõukogu 2023.a aastaaruanne
(kinnitamise tähtaeg 30.04.2024)**

**PP3. Ülevaade Euroopa statistikamääruse 223/2009
menetluse käigust ja mõjust Eesti statistikasüsteemile**

EL statistikamääruse 223/2009 muutmine

EL Komisjoni ettepaneku põhjused

- Euroopa Komisjon esitas ettepaneku EL statistikamääruse muutmiseks 10.07.2023
- Komisjoni selgituste järgi olid muudatuste põhjused järgmised:
 - EL statistikamäärus võeti vastu 2009.a. 2015.a muudeti seda, et tugevdada üldist juhtimist ja ametialast sõltumatust - uus tugevdatud juhtimine on osutunud tulemuslikuks
 - Samas on nõudlus ja ootused ajakohasema, kiirema, sagedama ning üksikasjalikuma Euroopa statistika järele suurenenud – see on vajalik nii EL otsuste tegemiseks kui reageerimiseks kriisidele
 - Digipööre on loonud uusi infovajadusi ja tekitanud mitmeid digitaalseid andmeallikaid – need andmeallikad aitaksid toota Euroopa statistikat tõhusamalt, ulatuslikumalt ja õigeaegsemalt
 - Olemasolev raamistik Euroopa statistika tootmiseks teeb sellistele nõuetele vastamise keeruliseks kui mitte võimatuks

EL Komisjoni ettepaneku eesmärgid

- Komisjoni selgituste järgi olid muudatuste eesmärgid järgmised:
 - Euroopa statistika õigusraamistik tuleb muuta tulevikuvajadustele vastavaks ja oluliselt parandada reageerimist andmevajadustele
 - Euroopa statistikasüsteem hakkab tegema asjakohasemat, kiiremini kättesaadavat ja üksikasjalikumat statistikat
 - See suurendab tõhusust, tulemuslikkust ning vähendab liikmesriikide ja uuringus osalejate kulusid ja koormust
 - Luuakse mehhanism ja vahendid, mille abil Euroopa statistikasüsteem saaks kriisi ajal kiiresti, kollektiivselt ja koordineeritult reageerida kiireloomulistele andmevajadustele
 - Statistikaasutustel võimaldatakse kasutada digitaalsete andmeallikate ja -tehnoloogiate kogu potentsiaali, võimaldades nende taaskasutamist Euroopa statistikas
 - Ettepanek aitab ka edendada andmete jagamist ning kirjeldab võimalikke rolle digiülemineku pakutavate võimaluste kasutamisel ja täpsustab uusi funktsioone, mida statistikaasutused saaksid täita tekkivates Euroopa ja riiklikes andmeökosüsteemides

Eelnõu menetlus EL Nõukogus

- EL Nõukogu statistika töörühm arutas eelnõu kiirendatud tempos kolmel kohtumisel sept-okt 2023
- Peamiselt keskendus töörühma arutelu järgmistele probleemkohtadele
 - Definiitsioonid ning nende selgus
 - Kriisistatistikaks ettenähtud eraldi sätte vajalikkus, kriisistatistika tegemise käivitamise otsustamine ja kriisistatistikas osalemise kohustuslikkus ning selle kulude katmine
 - Eravalduses olevate andmeallikate kasutamise õiguslikud alused, tingimused ja menetlus nende andmete saamiseks, kulude hüvitamine ning väikeste ja mikroettevõtete käest andmete küsimise tingimused
 - Andmehalduse ülesannete täitmine kooskõlas statistika põhimõtetega

Eelnõu menetlus EL Parlamendis

- EP esitas oma esialgsed muudatusettepanekud eelnõule 4.12.2024
- Muuhulgas pakkus EP, et:
 - Määruses tuleb sätestada, et liikmesriikide statistikaametite peadirektorid tuleb valida ametisse kuni 10-aastaseks tähtajaks, mida ei saa pikendada
 - Peadirektorite valikul tuleb lähtuda isiku mainest statistika valdkonnas ning selle valdkonna kõrgetest kompetentsidest
 - Eurostati juht tuleb valida ametisse üheks 7-aastaseks ametiajaks
 - Komisjon peab teavitama avalikkust koheselt tõsistest kahtlustest liikmesriikide andmete kvaliteedi osas
 - Eraandmete valdajatele tuleb kulud kindlasti hüvitada
 - Läbivalt pandi tekstis rõhku andmekaitsele ning tõsteti esile andmete anonüümsuse vajadust
- Triloogi tulemusel tekkinud kompromissteksti kiitis Euroopa Parlament heaks 13.03.2024 ning praegu ootab eelnõu Euroopa Nõukogu otsust

Ülevaade kompromisstekstist

- **Kriisides** kogutava statistika jaoks nähakse ette omaette alus. Tegemist peab olema ELi tasemel fikseeritud kriisiga. Liikmesriikide jaoks on Komisjoni algatusega ühinemine ja selles osalemine vabatahtlik. Algatuses osalemise puhul nähakse ette ELi rahaline panus kulude katteks. Mingeid täiendavaid andmetele juurdepääsu õigusi vmt 223 siin ette ei näe ja reguleerib pigem vaid seda, kuidas ESS hakkab kriisistatistikat tegema.
- Kui Euroopa statistika tootmise jaoks rangelt vajalik **eraandmete** valdaja käes olevaid andmeid ja sektoraalses ELi õigusaktis ei ole andmete esitamise kohustus teisiti reguleeritud, võib NSI või Eurostat (juhul kui vastavad NSId on sellega nõus) paluda teha need andmed **tasuta** kättesaadavaks. Selline andmete kogumine või juurdepääs võib olla lisatud ka komisjoni aastasesse tööprogrammi. **ONA eest** esitab vastava palve NSI. Andmete töötlemise eest võib NSI pakkuda **kompensatsiooni**, va kui siseriiklik seadus seda takistab. Kui andmeid palub Eurostat, pakub ta andmete töötlemise teenuse eest mõistliku kompensatsiooni. **Väikeste ja mikro ettevõtete** käest võib andmeid küsida vaid põhjendatud juhtudel, kui need andmed on spetsiifiliselt vajalikud.
- Andmete küsimist peab **põhjendama** ja küsima peaks eeskätt isikustamata andmeid, **isikustatud** andmeid peaks küsima vaid erilistel juhtudel vastavalt sektoraalsetes õigusaktides täpsustatule. Taotluse esitamise järel toimub andmevaldajaga **dialoog**, eesmärgiga jõuda kokkuleppele. Kui see ei anna kolme kuu jooksul tulemust, võib NSI esitada teise palve, mis oleks täitmiseks **kohustuslik**. Liikmesriigid võtavad kasutusele vastavad **meetmed**, et tagada selle teise palve efektiivset jõustamist. Sellisel viisil saadud andmeid tohib kasutada vaid statistilistel eesmärkidel ning neid ei tohi anda väljaspoole ESS'i, v.a andmeesitaja nõusolekul.
- NSI`de rolli tugevdatakse **admin allikate** osas ja 223 näeb ette, et NSI`ga konsulteeritakse andmekogude esialgse disaini, edasiste arenduste jmt osas. NSI`le antavate andmetega peavad kaasa tulema ka vastavad metaandmed (seda muudatust on Veiko ja Maiki pakkunud ka RStSi).
- Soovitakse tugevdada ka **eksperimentaalstatistikat** ja nähakse ette, et Komisjon võib sellist statistikat algatada ja see võidakse ette näha ka iga-aastases tööprogrammis.
- Tugevdatakse ka NSI`de rolli **andmehalduses** ja öeldakse, et NSI`d võivad täita ülesandeid, mis tulenevad andmehalduse määrusest.

Muudatuse mõju

- On küsitav, kas muudatused siiski toovad soovitud arenguhüppe
- Eraandmetele juurdepääsu juures on palju ebaselgust
- Lahendamata jääb sektoraalsete õigusaktide probleem, kus ei ole ettenähtud NSI`de juurdepääsu eraandmetele
- Eelnõust ja selle üle käinud aruteludest koorusid välja mitmed teemad, mis mõjutavad statistika tootmist:
 - Andmepäringute põhjendamine ning läbirääkimine
 - Kulude hüvitamine
 - Privaatsust tagavate tehnoloogiate kasutamine
 - Isikustatud andmete töötlemise piirangud
 - Andmete küsimine mikro- ja väikeste ettevõtete käest
 - Andmete taaskasutamise piirangud
- Määruse muudatused eeldavad statistikaametilt uute rollide võtmist

Arutelu

Lahtised küsimused Euroopa statistikasüsteemis ja Eestis, mis mõjutavad põhimõtteliselt nii EL kui Eesti statistika süsteeme:

- Kas määruse muudatus vastab Komisjoni seatud eesmärkidele ja toob kaasa Komisjoni soovitud muutuse?
- Kas määruse muudatusest on jäänud välja muid Euroopa statistika edukaks toimimiseks vajalikke ja olulisi muudatusi, sh ESGABi raportites tõstatatud teemasid?
- Millistele väljakutsetele peaks Euroopa statistikasüsteem keskenduma järgmistel aastatel?

- Milline on muudatuste mõju Eesti statistikale?
- Kas muudatused nõuavad Eesti õiguse muutmist?
- Kas muudatuste rakendamine eeldab täiendavaid kulusid?
- Mida peame tegema, et tulevikutrendidega arvestada?

**PP4. ESGAB'i 2023 raporti ülevaade
(külalisesineja Priit Potisepp)**

ESGAB'i 2023 raporti ülevaade

- Ülevaate aluseks on The European Statistical Governance Advisory Board (ESGAB) 2023 raport, mis on kättesaadav [siin](#)

PP5. Muud küsimused

Täname!

EESTI STATISTIKA

www.stat.ee

Tatari 51, 10134 Tallinn

EESTI
STATISTIKA